

اصول نگارش متن برای رادیو

❖ برایان تیکرت

ترجمه: دکتر حسین مستقیمی

دکترای مدیریت رسانه

ساختار گزارش رادیویی

گزارش رادیویی، به صورتی عمده، ترکیبی از قرائت متن و برش‌هایی از مصاحبه‌هاست. این برش‌ها زمانی حدود ۳۰ ثانیه یا کمتر را دارا هستند که در فاصله‌های قرائت متن مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ چرا که شما به عنوان برنامه‌ساز نمی‌توانید بیش از یک دقیقه شنونده را با خواندن متن همراه کنید. بیش از آن، مخاطب شما با احساس یکنواختی مواجه شده و دقت خود را از دست می‌دهد.

اصول داستان‌نویسی و خبرنگاری در یک مورد مشابه است و آن هم ساختن روایت براساس یک تعارض بنیادی است: پلیس در مقابل معترضان، کارگران در مقابل کارفرمایان و...

حتی علایق بشردوستانه نیز از این تعارض بی‌بهره نیستند. به عنوان نمونه، یک فرد بی‌خانمان در تقلائی ماندن در یک سرپناه گرم است و یا مادری دغدغه تهیه غذا برای فرزندانش را دارد. وقتی شما در حال پردازش این مفهوم در دل داستان خود هستید، تلاش می‌کنید تا این تعارض را به نمایش بگذارید. درک این تعارض به شما کمک می‌کند تا تصمیم بگیرید با چه کسانی مصاحبه کنید و چگونه به آنها بنگرید.

یک گزارش رادیویی معمولی سه دقیقه‌ای، می‌تواند براساس سه برش مصاحبه‌ای ۳۰ ثانیه‌ای بنا شود که در آن برای هر یک از دوطرف معارضه، یک سهم در نظر گرفته شده است و یک مصاحبه هم با تحلیلگر و کارشناس امر به عمل آمده است تا زوایای موضوع باز شده، در یک چارچوب وسیع‌تر موردنظر واقع شود.

لید مهم‌ترین بخش گزارش شماست که باید توجه مخاطبان را جلب نموده، آنها را به شنیدن ادامه گزارش ترغیب کند. شما در لید خبر، چکیده‌ای از عناصر اصلی خبر از جمله: چه چیز، چه کسی، چه وقت، کجا، و چطور را عرضه می‌کنید. چپ‌نش این اطلاعات باید برانگیزاننده مخاطب برای پیگیری توضیحات بیشتر باشد و در نهایت به سؤالی بینجامد که مخاطب در گزارش شما به دنبال جواب آن است.

لید خبر شما، باید روشن‌گر حدس و گمانی باشد که شنونده درباره ادامه گزارش شما دارد. به همین خاطر بهتر است پس از اتمام نوشتار خود، لید خبر خود را بازنویسی کنید؛ چرا که اغلب، شما در گزارش و خبرنگاری خود به جایی می‌رسید که در آغاز انتظار آن را نداشتید.

بهتر است انتهای گزارش خود را به اطلاعاتی اختصاص دهید که برای شنونده، آنچه را در آینده اتفاق خواهد افتاد، رقم می‌زند؛ اینکه آیا اعتصاب‌های دیگری در کار خواهد بود؟ قانون جدید چه موقع به مرحله اجرا در می‌آید؟ و...

فرایند شکل‌گیری یک گزارش رادیویی

۱- تحقیق درباره موضوع: سایت‌هایی را که شامل عوامل درگیر موضوع می‌شوند، جست‌وجو کنید. آخرین خبرها درباره موضوع‌های مرتبط با آن را بررسی کنید. از صحبت‌های دیگر گزارشگران یادداشت بردارید؛ شاید شما هم بخواهید از منابع آنها استفاده کنید. فهرستی از سؤالات را که درصدد یافتن پاسخ برای آنها هستید، تهیه کنید و تلاش کنید کسانی را که پاسخگوی این سؤالات باشند، شناخته و با آنها مصاحبه کنید.

۲- ثبت و ضبط صداها: مصاحبه‌ها و آرشیه‌های صوتی را به‌منظور استفاده بهینه، گردآوری کنید. یادداشت‌برداری و علامت‌گذاری زمان مصاحبه‌ها کار شما را برای بازیابی و تدوین مصاحبه‌ها آسان‌تر می‌کند.

۳- علامت‌گذاری مصاحبه‌ها: برش‌هایی ضروری در گزارش انجام داده، در صورتی که زمان در اختیار دارید، قسمت‌های مطلوب را روی کاغذ پیاده کنید.

۴- نوشتن: قسمت‌هایی را که برای استفاده مد نظر شماست، به ترتیبی که مطلوب می‌دانید، کنارهم قرار داده، متن آن را از نواری پیاده کنید.

۵- یافته‌ها را کنارهم قرار دادن: متن را بررسی کرده و ببینید که آیا یافته‌های شما به‌طور مستقل آنچه شما گفته‌اند، تأیید می‌کند.

۶- بازنویسی کردن: فردی را با دیدگاه روشن نسبت به موضوع بیاورید تا متن شما را بخواند و سپس بازخورد آن را بررسی کنید. بعد، تغییرات ساختاری موردنیاز را انجام داده، جملات خود را تصحیح و درنهایت لید گزارش خود را بازنویسی کنید.

۷- ضبط و تدوین قرائت متن: صدآرایی کنید.

نوشتن برای برنامه‌ای رادیویی

نگارش برای رادیو بسیار متفاوت از نگارش برای چاپ است. نخست آنکه شما فضای بسیار کمتری برای درج اطلاعات دارید، سپس باید مطالب را به‌دقت اولویت‌بندی و خلاصه‌نویسی کنید. دوم آنکه شتوننده شما قادر به بازخوانی جملات نیست. وقتی در مواجهه نخست آنها را در نمی‌یابد پس شما ناچار هستید که ساده و سلیس بنویسید و درنهایت آنکه، تولید غایی شما، متن به‌نگارش درآمده نیست، بلکه آن چیزی است که از دهان مجری بیرون می‌آید. اگر شکستن برخی از قواعد نوشتاری به‌منظور روان و ساده‌فهم کردن متن رادیویی صورت گیرد، جایز است. جملات را کوتاه بنگاریم. بگذارید نگاهی از نزدیک بیندازیم. وقتی می‌توانیم جملات بلند و پیچیده را به دو یا سه جمله کوتاه‌تر تبدیل کنیم، تلاشی است برای تبدیل هر ایده به یک جمله ساده؛ در جایی که نوشته‌های رادیو باید از حداقل جملات وابسته استفاده کنند. باید دقت داشت که جملات دارای قواعد نحوی و ترتیب مناسب در رعایت ارکان جملات باشند. جا دارد با مثالی از یک لید خبری، این قضیه را روشن کنیم.

اصول

داستان‌نویسی
و خبرنویسی در
یک‌مورد مشابه
است و آن‌هم
ساختن روایت
براساس یک
تعارض بنیادی
است؛ پلیس در
مقابل معترضان،
کارگران در مقابل
کارفرمایان و ...

بعد

-جمعی ۳۰ نفره از کارگران و نمایندگان آنها به هتل هیلتون در مرکز شهر گندل هجوم بردند.
-این هتل بیش از ۳۵ اتاق دارد.
-این نمایندگان از طریق درب کارکنان از سد نیروی امنیتی گذشتند.
-نیروهای امنیتی درخواست نیروی پشتیبانی کردند.
-این نمایندگان راه خود را به دفتر مدیریت اجرایی هتل گشودند.
-مدیران، نیروی امنیتی و کارکنان هتل نظاره‌گر این جریان‌ات بودند.
-کارگران بیان کردند که نیاز به یک اتحادیه دارند.
-آنها همچنین بیان کردند که مدیریت درکار سازمان‌دهی چنین اتحادیه‌ای اختلال ایجاد می‌کند.

قبل

-زمانی‌که هیئتی ۳۰ نفره از کارگران و نمایندگان آنها از درب کارکنان به داخل هتل هیلتون با بیش از ۳۵ اتاق، در مرکز شهر گندل هجوم آوردند، نیروهای امنیتی هتل نتوانستند کاری بیش از این انجام دهند که از طریق بی‌سیم درخواست نیروی پشتیبانی کنند.
-علی‌رغم آنکه یک دوچین از نیروهای امنیتی و کارکنان متعهد به‌کار مانع شدند، امام کارگران معترض به راهروهای بخش کارکنان و دفاتر مدیریتی هتل راهی گشودند و خواستار ایجاد یک اتحادیه شدند که مدیریت با شکل‌گیری آن مخالفت می‌کند.

متن را خلاصه و اولویت‌بندی کنید. در گزارش‌های رادیویی کلمات کمتری نسبت به گزارش‌های مکتوب به کار می‌رود.
دقت کنید که کدام اطلاعات، اساسی‌اند و کدام جزئیات را می‌توان خلاصه کرد. در اینجا می‌توان جملات ساده نگارشی را در اولویت‌بندی نوین مقایسه کرد:

قبل

- سی نفر از کارگران و نمایندگان آنها به هتل هیلتون در مرکز شهر گلندل هجوم بردند.
- این هتل ۳۵ اتاق دارد.
- این افراد از طریق درب کارکنان از سد نیروهای امنیتی گذشتند.
- نیروهای امنیتی درخواست نیروی پشتیبانی کردند.
- این نمایندگان راه خود را به دفتر مدیریت اجرایی هتل گشودند.
- مدیران، نیروهای امنیتی و کارکنان نظاره‌گر این جریان‌ها بودند.
- کارگران از نیاز خود به یک اتحادیه سخن گفتند.
- آنها بیان کردند که مدیریت در کار این اتحادیه اختلال ایجاد می‌کند.

بعد

- سی نفر از کارگران و نمایندگان آنها به هتل هیلتون در مرکز شهر گلندل هجوم بردند.
- این افراد با عقب‌راندن نیروهای امنیتی، روبروی دفتر مدیریت اجرایی هتل اجتماع کردند.
- کارگران از نیاز به یک اتحادیه سخن گفتند.
- آنها بیان کردند که مدیریت در کار این اتحادیه اختلال ایجاد می‌کند.

محاوره‌ای بنویسید: هنگامی که متنی را برای پخش رادیویی می‌نویسید، بهتر است کمتر از زبان رسمی نگارش استفاده کنید و آن را برای شنیدن مخاطب، کمی آسان و شنیداری بنگارید. آسان‌نگاری آنچه خلاصه و جمله‌پردازی کرده‌اید، نکته‌ای است که در اینجا مورد تأکید ماست.

قبل

- ۳۰ نفر از کارگران و نمایندگان آنها به هتل هیلتون در مرکز شهر گلندل هجوم بردند.
- آنها با عقب‌راندن نیروهای امنیتی در مقابل دفتر مدیریت اجرایی هتل اجتماع کردند.
- این کارگران از نیاز خود به یک اتحادیه سخن گفتند.
- آنها بیان کردند که مدیریت در کار این اتحادیه اختلال ایجاد می‌کند.

بعد

- کارگران هتل هیلتون در مرکز شهر گلندل در حال تشکیل یک اتحادیه هستند و بیان می‌کنند که مدیریت در کار آنها اختلال ایجاد می‌کند. در نتیجه امروز بیش از یک دوجین از آنها به ساختمان هتل هجوم برده و خود را به دفتر مدیر هتل رسانده و اجتماع کردند.

از اعداد و ارقام مقایسه‌ای استفاده کنید: هنگامی که از اعداد و ارقام به‌میزان زیادی در یک گزارش استفاده کنید، مخاطبان خود را از دست می‌دهید. هنگامی که اعداد دقیق مورد اهمیت یک گزارش نیستند، از کلماتی نظیر: بیشترین، نسبتاً کمتر و... استفاده کنید. چنان‌که بهتر است از تقریب زنده‌شده اعداد به‌جای مقدار دقیق آن استفاده کنید (پنج میلیون به‌جای ۴,۸۵۰,۳۲۶). در هنگام مقایسه اعداد هم نسبت‌ها گویاتر از بیان خود اعداد هستند. مثال زیر در این زمینه گویاست.

قبل

امروزه بیش از ۱۱٪ از آمریکایی‌ها از سرطان‌های دستگاه تنفسی رنج می‌برند. بیست سال پیش این رقم ۲۲٪ بود.

بعد

پس از قانون منع استعمال دخانیات در اماکن عمومی، نرخ ابتلا به سرطان‌های دستگاه تنفسی به نصف کاهش یافته است.

جلب توجه کنید: شنوندگان شما نیاز دارند که بدانند شنونده سخنان چه کسی هستند.

قبل

بعد

آقای بوش، رئیس جمهور، اظهارات علیه کارل روف را ناعادلانه و غیراخلاقی دانست.
آقای رنیس جمهور، بوش گفت: اظهارات علیه کارل روف ناعادلانه و غیراخلاقی است. آقای رنیس جمهور، بوش چنین بیان کرد.

از نقل قول‌های مستقیم بکاهید: گفته‌های افراد را عبارت‌پردازی کنید و غیر از مواردی که آوردن عین کلمات برای گزارش شما ضروری است، از نقل قول مستقیم بپرهیزید.

قبل

بعد

رئیس جمهور، بوش گفت: اظهارات علیه کارل روف ناعادلانه و غیراخلاقی است.
رئیس جمهور، بوش، درباره اظهارات علیه کارل روف موضعگیری کرده و آنها را غیراخلاقی خواند.

نوشته را بلند بخوانید: اگر در هنگام قرائت متن نوشتاری، احساس راحتی و سهولت نمی‌کنید، متن شما مشکل دار است.

آن را برای فردی دیگر بخوانید: بهترین راه برای درک آنکه گزارش شما رسا و گویاست، آن است که آن را برای دیگری بخوانید تا واضح شود. او اطلاعاتی را که مورد نیاز است، درک کرده و مقصود شما را دریافته است.

به صورت کلی، اصول یک نوشتار پیراسته برای رادیو از کلماتی تبعیت می‌کند، نظیر:

- از صفات و قیدها بپرهیزید؛ چرا که معمولاً کارکرد مطلوبی ندارند.
- از عبارات معلوم (فاعلی) استفاده کنید.
- نگویند، بلکه نشان دهید.
- از سوگیری در بیان اجتناب کنید. حقایق را عرضه کنید و بگذارید شنوندگان شما آن را در ذهن خود سروسامان دهند. به‌عنوان نمونه، نگویند که یک سیاست، نژادگرایانه است، بلکه نشان دهید که چگونه اثر نهایی اعمال آن، تمایز میان لاتین‌ها و انگلوساکسون‌ها را در پی دارد.